

Handläggare
Elin Månsson
Telefon: 08-50825507

Till
Socialnämnden
2024-12-10

Förlängning av avtal om samverkan för insatser till avhoppare mellan Stockholm, Göteborg och Malmö

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner förlängning av avtal om samverkan för insatser till avhoppare mellan Stockholm, Göteborg och Malmö 2025.

Sammanfattning

De myndighetsdrivna avhopparverksamheterna i storstadsområdena Stockholm, Göteborg och Malmö har sedan 2022 en intensifierad samverkan, både utifrån kunskaps- och erfarenhetsutbyte men även utifrån samverkan kring insatser till avhoppare. Avhoppare är en målgrupp som ofta är i behov av omfattande stödinsatser för att lämna kriminaliteten och som till följd av hotbild inte kan erbjudas dessa på hemmaplan. För att kunna ta tillvara befintliga insatser i egen regi i både Stockholm, Göteborg och Malmö upprättades under 2023 ett samverkansavtal som möjliggjorde att insatser till avhoppare kunde utbytas mellan städerna, varvid redan befintliga kommunala insatser kunde nyttjas. I avtalet definierades att målgruppen för samverkan var avhoppare med lägre hotbild, det vill säga inte individer med bekräftad hög hotbild som riskerade dödligt våld och som då skulle vara i behov av ett aktivt personsäkerhetsarbete från polis. Avtalet förlängdes med ett år under 2024 och nuvarande avtalsperiod går ut 2025-01-01. Syftet med samverkan kring insatser för målgruppen var att genom reglering i avtal möjliggöra så ett utbyte mellan städerna kunde ske och där hänsyn togs till jämvikt och balans i resursutnyttjande av den egna kommunens resurser och den mottagande kommunens.

Under perioden var överenskommelsen att ett (1) ärende per kommun skulle vara aktuellt för samverkan. Stockholm har i sammanhanget haft ett lokalt avhopparärende placerat i annan kommun. Erfarenheter från projektet visar att insatserna varit av god kvalitet och ändamålsmässiga för individen samt att socialtjänsten upplever att samverkan om insatser mellan städer var gynnsam för att tillgodose behoven som målgruppen har och erbjuda dessa individer en väg ut ur kriminaliteten. Utifrån lärdomar

från samverkan rekommenderas att avtalet förlängs och utökas till att gälla två (2) ärenden per kommun samt även förändring i målgrupp till att även innefatta avhoppare med högre hotbilder samt skyddsärenden inom kriminalitet (exempelvis personer som medverkar i en förundersökning och medger dess involvering i kriminaliteten till polisen).

Bakgrund

Staden har sedan 2023 ett avtal om samverkan för insatser till avhoppare mellan Stockholms stad, Göteborgs stad och Malmö stad, som löper ut 2025-01-01. Önskemål finns från samverkande parter om att förlänga avtalet att gälla under 2025 och att utöka samarbetet vad gäller antal ärenden och målgrupp.

Ärendet

Den organiserade brottsligheten är en allt större utmaning och problemområde för välfärdsstaten och för stadens invånare. I samhället görs kraftansamlingar för att motverka den brottslighet som följer i form av bland annat ekonomisk brottslighet, bedrägerier mot äldre, narkotikaförsäljning men också det dödliga skjutvapenvåldet och de nätverksrelaterade sprängningarna som påverkar tryggheten i samhället och som medför stora ekonomiska och sociala kostnader, men också personliga tragedier. Att arbeta för att stoppa nyrekrytering till gängen och att arbeta för att lagföra individer som begår brott är av största relevans för att komma vidare med detta allvarliga problem. Att erbjuda en väg ut ur den organiserade brottsligheten för dem som inte kan lagföras är en brottsförebyggande åtgärd och viktig stödåtgärd för individer som befinner sig i kriminalitet.

Arbetsmarknads- och socialnämnden i Malmö stad, Göteborgs stad genom socialnämnderna Nordost, Centrum, Hisingen och Stockholms stad genom dess socialnämnd och Järva stadsdelsnämnd träffade ett samverkansavtal om insatser för stöd till avhoppare som började gälla 2023. Avtalet förlängdes 2024.

Syftet med avtalet är att reglera och testa ett samarbete mellan städerna så att socialtjänsten i den kommun där en avhoppare blir tillfälligt bosatt, för hemkommunens räkning verkställer gynnsamma och hållbara insatser till stöd för den enskilde avhopparen för att förhindra en återgång till kriminalitet. Avhoppare som omfattas av avtalet ska ges kostnadseffektiv rehabilitering med hjälp av befintliga insatser inom den mottagande kommunen. Vid allt arbete med målgruppen krävs en nära samverkan och samsyn med berörda polismyndigheter för att hantera stödet till avhopparen, kontrollera att ingen ny brottslighet förekommer, tillgodose avhopparen skyddsbehov samt minska risk

för koalitioner med andra kriminella som kan hota individens liv och hälsa.

Den nationella definitionen för avhoppare är en individ som hör till den organiserade brottsligheten och som är i samhällets behov av stöd och skydd för att kunna lämna den. Utöver detta ska individen samtycka till att sekretessen bryts mellan socialtjänst och polis och inte vara en bevisperson i en förundersökning. Om individen är en bevisperson och väljer att medverka i förundersökningen antingen som målsägande, vittne eller gärningsperson, finns istället möjlighet att få skydd av polis i form av ett skyddsärende och inte ett avhopparärende. Skyddsärenden kan vara brottsoffer och gärningspersoner samtidigt. Dessa ärenden har, likt avhopparärenden, vanligen stora stödbehov och är i behov av stödinsatser för att öka individens förmåga att lämna kriminaliteten och inte återfalla i brott.

I Stockholms stad finns avhopparverksamheten på socialförvaltningens enhet för hemlösa. Där hanterar stadens alla avhoppare som enligt polisens bedömning har höga hotbilder och som är i behov av ett aktivt personsäkerhetsarbete från polis samt ett behov av att omlokaliseras med biståndsbeslut från socialtjänsten till andra delar av Sverige för att där kunna ta emot beviljade insatser på grund av det skyddsbehov som följer av hotbilden. I dessa ärenden upphandlas enskilda aktörer för att mot en dygnskostnad om 1500-4000 kronor per dygn erbjuda avhopparen stödinsatser. I stadens sociala insatsgrupper för vuxna, men också inom övrig socialtjänst i de stadsdelsnämnder som inte har sociala insatsgrupper, hanteras avhoppare med låg hotbild där avhopparen utifrån ett lägre skyddsbehov bedöms kunna vara kvar i Stockholms län. Dessa individer kan erbjudas bistånd genom stadens kommunala stödinsatser såsom SIG-lots, öppenvårdsbehandling, budget- och skuldrådgivning med mera. De kan också nyttja redan upparbetade samverkansvägar med Region Stockholms hälso- och sjukvård. Stadsdelsnämnderna hanterar även skyddspersoner inom målgruppen kriminalitet och organiserad brottslighet oavsett hotbildsnivå.

Under nuvarande avtalsperiod har två städer tagit emot varsitt avhopparärenden och två städer lämnat ifrån sig ett avhopparärende, däribland Stockholms stad. Erfarenheter från samarbetet hittills visar att insatserna som erbjudits avhopparna har varit omfattande, av god kvalitet och ändmålmässiga. Samverkan mellan kommunerna och mellan polisområdena har fungerat väl. Avhopparna som varit föremål för avtalet har tagit emot insatser enligt planering utan avvikelser och inte återfallit i brott eller kriminellt umgänge. Fortsatt arbete pågår för att etablera en långsiktig boendelösning för avhopparen på den nya orten när

behov av stödinsatser inte längre finns, för att öka dennes möjligheter att inte falla tillbaka i den organiserade brottsligheten.

Samtliga samverkande parter ser ett behov av att utöka antalet individer som kan omfattas av avtalet, till att gå från en till två ärenden per år, för att fortsätta följa arbetet och kunna modifiera behov och utvärdera samarbetet. Erfarenheter från socialtjänsten i inblandade kommuner och dess samverkande parter på polisen, visar på svårigheter att enbart begränsa avtalets giltighet till avhoppare med lägre hotbilder. Vinster har identifierats med att öppna upp för att även inkludera avhoppare med högre hotbild samt skyddsärenden inom kriminalitet. För samtliga krävs ett nära samarbete mellan socialtjänst och polis och gemensamma åtaganden i samtliga individärenden, både avhoppare och skyddspersoner, samt godkännande från polismyndigheten innan individens möjlighet för hjälp enligt avtalet blir aktuell.

Inför föreslagen förlängning av avtalet har socialnämnden tillfrågat ytterligare en stadsdelsdelsnämnd som har sociala insatsgrupp om det finns önskemål och behov av att ingå i en eventuell förlänning av samverksavtalet. Farsta stadsdelsnämnd har framfört intresse av att ingå i samverkan.

Nämns kan också att Socialstyrelsen har intresserat sig för den samverkan som bedrivs mellan Stockholm, Göteborg och Malmö, och önskar dialog utifrån deras nyttillkomna regeringsuppdrag att se över möjligheter för kommunöverskridande samarbeten gällande insatser för avhoppare.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för strategi och utveckling. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 4 december 2024. Rådet för funktionshinderfrågor har haft möjlighet att behandla ärendet den 5 december 2024.

Jämställdhets perspektiv

Avtalet och dess föreslagna förändringar bedöms inte ha några negativa konsekvenser för jämställdhet utifrån att avtalet inte är personbundet och kan därför inte påverkas av kön eller andra egenskaper.

Barnrättsperspektiv

Individer som avtalet avser omfatta ska inte ha ansvar för minderåriga barn. Om barn ändå aktualiseras i någon form ska den mottagande kommunen och hemkommunen omedelbart med tillämpning av socialtjänstlagen (2001:453), SoL, klargöra ansvarsfördelning och tillse att nödvändiga åtgärder vidtas.

Förvaltningens synpunkter och förslag

För att underlätta och bistå stadsdelsförvaltningarna i arbetet med avhoppare med låg hotbild samt även skyddspersoner inom kriminalitet, ser förvaltningen vinster med att målgruppen för avtalet inte låses fast vid definitionen för avhoppare. Skyddsärenden inom kriminalitet uppvisar ofta en liknande problembild som avhoppare vad gäller allvarlighetsgrad i involvering i nätverken, och vanligen ett lika omfattande stödbehov som avhoppare. Att skapa hållbara förutsättningar och strukturer för att säkra och tillgodose behovet av stöd och skydd även för denna målgrupp kan ses som en stor samhällsvinst för att öka förmågan hos den aktuella individen att medverka i rättsprocessen genom ett hållbart stöd av socialtjänst och skydd genom geografisk flytt sanktionerat av polismyndigheten. Samverkan och involvering av polis i dessa ärenden är lika nödvändig och angelägen, oavsett definition avhoppare och skyddsperson.

Socialförvaltningen kommer tillsammans med Järva stadsdelsförvaltning och Farsta stadsdelsförvaltning, Malmö stad och Göteborgs stad utveckla och följa arbetet med denna storstadssamverkan och dess möjligheter för individerna som omfattas av avtalet. Det är av intresse att följa det kommunöverskridande samarbetet som syftar till ett effektivt nyttjande av redan befintliga kommunala verksamheter och insatser till gagn för målgruppen. Avtalets giltighet förutsätter att det godkänns av ansvarig nämnd/delegat hos respektive kommun/nämnd.

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner förlängning av avtalet Avtal om samverkan för insatser till avhoppare, med dess korrigeringar från föregående avtal i antal ärende och målgrupp och utökad involvering av ytterligare en stadsdelsförvaltning.

Veronica Wolgast Carstorp
Socialdirektör
Socialförvaltningen

Lina Blombergsson
Avdelningschef
Socialförvaltningen

Bilaga

1. Avtal om samverkan för insatser till avhoppare mellan Stockholm, Göteborg och Malmö 2025

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Veronica Wolgast Carstorp, Socialdirektör	2024-11-28
Lina Blombergsson, Avdelningschef	2024-11-28